

Nr 1352

Av herr **Tobé**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, med förslag om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten, m. m.

På grund av en del uttalanden i 1964 års lokaliseringsproposition tog regeringen år 1967 initiativ till den verksamhet som benämndes länsplanering 1967 och som finns redovisad i SOU 1969:27. Verksamheten kallades planering men var i verkligheten en befolkningsprognos i huvudsak utgående från utvecklingen under 1960-talet. Det kunde då naturligtvis inte undvikas att redovisa negativa utvecklingslinjer för många kommunblock, och sådant ger i och för sig negativa verkningar då inga botemedel samtidigt föreslås. De negativa verkningarna förstärktes dessutom genom att en regionalpolitisk målsättning för år 1980 angavs uttryckt i befolkningstal. Intrycket hade kunnat mildras om man uttryckt slutresultatet för dessa kommunblock som en prognos för det fall att inga särskilda åtgärder vidtas. Nu uttrycker slutresultatet regeringens målsättning, och det måste vara mycket deprimerande för dem det berör.

Den till inrikesdepartementet knutna expertgruppen för regional utredningsverksamhet ERU har i sin skrift *Balanserad regional utveckling* SOU 1970:3 kritiserat detta att ställa upp en viss befolkningssiffra som ett mål på lång sikt. I stället bör målen formuleras så, att man inom vissa angivna orter försöker åstadkomma en tillräcklig ekonomisk utveckling och ett tillräckligt differentierat näringsliv för att människornas valfrihet och trygghet skall kunna tillgodoses.

I proposition nr 75 om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten meddelas att prognosverksamheten enligt det system som användes i länsplanering 1967 skall revideras under år 1970 och att en ny fullständig omgång skall genomföras under perioden 1972—1973. Vidare upplyses om att en för databehandling avpassad prognosmodell har utarbetats och kommer att prövas under året. Varken för den nya omgången eller för prognosmodellen antyds att målsättningen är avsedd att uttryckas på annat sätt än i ett framtida befolkningstal.

Samtidigt omnämnes i propositionen att konkreta regionalpolitiska handlingsprogram skall utarbetas genom länsstyrelsernas försorg under benämningen länsprogram 1970. Planeringsmomentet i dessa länsprogram anges bestå i en prioritering mellan de olika kommunblocken. Till hjälp för prioriteringen av kommunernas investeringsverksamhet skall härvid användas

de behov som kommunerna angett i den av finansdepartementet arrangerade kommunala ekonomiska långtidsplaneringen, KELP, som för närvarande pågår.

Det måste vara mycket svårt att göra sådana prioriteringar mellan kommuner utan att först ha utformat ett mera konkret program för de utvecklingslinjer som det allmänna vill främja inom olika regioner. Grundar man därtill prioriteringen på ett så bristfälligt material som prognoserna i länsplanering 1967, är det fara värt att prioriteringarna inte blir de på lång sikt riktiga.

Vi vet nu så mycket om den spontana utvecklingen i avfolkningsbygderna, att en räddningsaktion borde kunna få ett konkret uttryck. Det ligger uppenbar fara i dröjsmål, och för varje gång som en ny negativ prognos publiceras utan att åtföljas av några förslag till förbättringsåtgärder ökas självklart pessimismen hos de närmast berörda.

I det delbetänkande som avgetts av 1968 års lokaliseringstudning, SOU 1969: 49, har förslag framlagts om att inom Norrlands inland och Norrbottens läns kustland vissa prioriteringsorter skall utses. Utredningen har också namngivit 15 orter som i första hand kunde komma i fråga men har också antytt att ytterligare några orter kan diskuteras i detta sammanhang. I anslutning till sitt förslag har utredningen framhållit att det är nödvändigt med klara uttalanden från statsmakternas sida att man avser att på lång sikt stödja prioriteringsorterna i en sådan omfattning att en tillfredsställande samhällsservice kan garanteras (s. 87).

Utredningens förslag har refererats i propositionen, och metoden med prioriteringsorter tycks i princip ha godtagits. Däremot vill departementschefen avvakta att göra urvalet till dess länsprogrammen blivit slutredovisade och behandlade. I propositionen redovisas en klassificering av orter och regioner i fem kategorier från storstadsområdena till orter inom och utanför stödområdet där inga särskilda åtgärder från rikssynpunkt behöver vidtas. Den tredje kategorin, »regionala tillväxtcentra», och den fjärde, »serviceorter i glesbygdensområdena», är av speciellt intresse i fråga om de åtgärder som behandlas i propositionen.

Departementschefen förutsätter att huvuddelen av de offentliga investeringarna och de lokaliseringspolitiska stödåtgärderna bör inriktas på regionala tillväxtcentra. Däremot säges avsikten vara att avvakta den vidare behandlingen av länsprogram 1970 innan förslag framlägges om vilka samhälleliga åtgärder som bör knytas till dessa orter.

Vad som hittills är bekant om länsprogram 1970 tyder inte på att någon större klarhet kommer att vinnas om vilka åtgärder som kan vara de lämpliga och möjliga. Däremot kan en säkrare grund läggas för urvalet av prioriteringsorter. Därför bör redan nu särskilda ansträngningar göras för att få fram en katalog över konkreta åtgärder som kan bli nödvändiga, om det skall lyckas att skapa och vidmakthålla regionala tillväxtcentra. Följden

kan annars bli den, att sedan väl prioriteringsorter blivit utvalda måste man avvakta utredningar och politiska beslut om vilka åtgärder som behöver vidtas och vem som skall vara huvudman för den ena eller andra åtgärden.

Vid helhetsbedömningen bör särskilt uppmärksammas vikten av att en differentierad service uppehålls och att kommunikationerna utformas så att de långa avstånden blir överkomliga. Det är särskilt angeläget att statliga och andra allmänna organ, som nu i rationaliseringens namn organiserar om sina lokala enheter till allt färre orter, samtidigt beaktar det servicebortfall som äger rum just i de orter som behöver regionalpolitiskt stöd. Den sektorsplanering som här sker har i ett appendix till redovisningen av länsplanering 1967 kallats för »oavsiktlig regionalpolitik». De regionalpolitiska följderna av sådan strävan till stordrift inom olika sektorer har inte tillräckligt beaktats: studerar man de orter som nu har svårigheter att bestå så finner man att indragning av statliga och landstingskommunala lokalorgan har påskyndat den negativa utvecklingen.

Med stöd av det förestående får jag hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 75 i vad den avser mål och medel i regionalpolitiken måtte beakta de i motionen framförda synpunkterna.

Stockholm den 16 april 1970

Erik Tobé (fp)
